

XT-113**004-004203****M.Ed. (CBCS) Sem.-II Examination
January-2015****Philosophy & Sociological Foundation Sec. II****Faculty Code : 004
Subject Code : 004203****Time : 2 ½ Hours]****[Total Marks : 70****વિભાગ-I/SECTION – I**

નીચે આપેલાં પ્રશ્નોનાં ઉત્તરો યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી આપો :

20

Answer the following MCQs by choosing proper alternatives given under them :

(1) શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્રની દૃષ્ટિએ નીચે પૈકી કયું વિધાન સાચું છે ?

વિધાન : 1 શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર એ શાળામાં થતી અને શાળા અને સમુદાય વચ્ચે થતી સમાજિક આંતરક્રિયાઓનો અભ્યાસ છે.

વિધાન : 2 શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર એ નથી ફક્ત શિક્ષણશાસ્ત્ર કે નથી ફક્ત સમાજશાસ્ત્ર.

(a) વિધાન નં. 1 સાચું છે. (b) વિધાન નં. 2 સાચું છે.

(c) બંને વિધાનો સાચા છે. (d) બંને વિધાનો ખોટા છે.

Which of the following statements is true for Sociology of Education ?

Statement No. 1 : Sociology of Education is the study of interactions between schools and community.**Statement No. 2 :** Educational Sociology is neither only education nor only sociology.

(a) Statement No. 1 is correct

(b) Statement No. 2 is correct

(c) Both the Statements are correct.

(d) Both the Statements are incorrect.

(2) શિક્ષણનાં સમાજશાસ્ત્રનાં આદ્યસ્થાપક કોણ ગણાય છે ?

(a) જ્યોર્જ પેઈન (b) થોમસ બ્રાઉન

(c) જહોન ડ્યૂઈ (d) આ બધા

Who is considered to be founder of sociology of education ?

(a) George Payne (b) Thomas Brown

(c) John Dewey (d) All of these

(3) નીચે પૈકી કયું ભારતીય સંસ્કૃતિનું લક્ષણ નથી ?

(a) તે પ્રાચીન છે. (b) તે અર્વાચીન છે.

(c) તે વૈવિધ્યપૂર્ણ છે. (d) તેમાં વિવિધતામાં એકતા છે.

Which of the following is not a characteristic of Indian Culture ?

(a) It is ancient (b) It is modern

(c) It is vivid (d) Unity in diversity

- (4) નીચે પૈકી કયો વિભાગ શિક્ષણનાં સમાજશાસ્ત્રનાં કાર્યક્ષેત્રમાં સમાવિષ્ટ છે ?
- (a) કુટુંબ વ્યવસ્થા (b) રાજ્ય વ્યવસ્થા
(c) અર્થ વ્યવસ્થા (d) આ બધા

Which of the following is included in the scope of sociology of education ?

- (a) Family system (b) Government system
(c) Economical system (d) All of these
- (5) ભારતીય સમાજની આર્થિક વિશેષતા કઈ છે ?
- (a) તે વિભિન્ન આર્થિક વર્ગોમાં વહેંચાયેલ છે.
(b) તેમાં આર્થિક વર્ગો વચ્ચે મોટું અંતર નથી.
(c) તેમાં આર્થિક વર્ગોનું અસ્તિત્વ નથી.
(d) આ બધા

What is economical speciality of Indian Society ?

- (a) It is distributed in various economic classes.
(b) There is no large gap between two Economic classes.
(c) There are no economical classes at all.
(d) All of these
- (6) બિનસાંપ્રદાયિકતા એટલે....
- (a) ધર્મનું રાજ્યમાં કોઈ સ્થાન નહીં (b) ધર્મનો રાજ્ય પર પ્રભાવ
(c) રાજ્યનો કોઈ ચોક્કસ ધર્મ નહીં (d) આ બધા

‘Secularism’ means

- (a) No place of religion in the state.
(b) State influenced by religion.
(c) No any particular religion of the state.
(d) All of these
- (7) આંતરરાષ્ટ્રીયતા એટલે....
- (a) એક રાષ્ટ્રમાંથી બીજા રાષ્ટ્રમાં જવાની ક્રિયા
(b) એક રાષ્ટ્ર દ્વારા અન્ય રાષ્ટ્રની સ્વીકૃતિ
(c) એક રાષ્ટ્રનો બીજા રાષ્ટ્ર સાથેનો વ્યાપાર
(d) આ પૈકી કોઈ નહીં

‘Internationalism’ means

- (a) Transfer from one country to the other one.
(b) Acceptance of one country by the other one.
(c) Trade of one country with the other one.
(d) None of these
- (8) નીચે પૈકી શિક્ષણની કઈ બાબત સંસ્કૃતિથી પ્રભાવિત થાય છે ?

- (a) શિક્ષક-વિદ્યાર્થી સંબંધો (b) શિક્ષણનો અભ્યાસક્રમ
(c) શિક્ષણનાં હેતુઓ (d) આ બધી

Which of the following aspects of education is affected by culture ?

- (a) Teacher-Student relationship (b) Syllabus of Education
(c) Objectives of Education (d) All of these

- (9) નીચે પૈકી કયું જોડકું સાચું છે ?
- (a) ગાંધીજી : સર્વોદય યોજનાઓ
 (b) પાંડુરંગશાસ્ત્રી : રામકૃષ્ણ મિશન
 (c) સ્વામી વિવેકાનંદ : બ્રહ્મો સમાજ
 (d) એકપણ નહીં

Which of the following pairs is proper ?

- (a) Gandhiji : Sarvodaya
 (b) Pandurang Shastri : Ram Krishna Mission
 (c) Swami Vivekanand : Brahmo Samaj
 (d) None of these
- (10) ગાંધીજી પર કયા પુસ્તકનો પ્રભાવ પડ્યો હતો ?
- (a) ડી સ્કૂલીંગ ધ સોસાયટી
 (b) લર્નિંગ-ધ ટ્રેઝર વિદિન
 (c) અન ટૂ ધ લાસ્ટ
 (d) ધ થર્ડ વેવ

Which book influenced Gandhiji ?

- (a) De Schooling the Society
 (b) Learning the treasure within
 (c) Unto the last
 (d) The Third Wave
- (11) ‘લોકશાહી એટલે લોકોનું, લોકો માટેનું અને લોકો વડે ચાલતું રાજ્ય’ – આ વિધાન કોનું છે ?
- (a) જહોન કેનેડી (b) અબ્રાહમ લિંકન
 (c) જહોન ડ્યૂઈ (d) ડો. રાધાકૃષ્ણન

‘Government of the people, for the people and by the people’, this statement is of

- (a) John Kennedy (b) Abraham Lincoln
 (c) John Dewey (d) Dr. Radha Krishnan
- (12) ધર્મ એટલે ‘કર્તવ્ય પાલન’ આ ધર્મનો કેવો અર્થ છે ?
- (a) સંકુચિત (b) વ્યાપક
 (c) વ્યાપક છતાં ખોટો (d) અયોગ્ય

Religion means ‘Performance of duty’. Which type of meaning of religion is this ?

- (a) narrow (b) broad
 (c) broad but wrong (d) not proper

(13) અનુઆધુનિકતાવાદ એટલે શું ?

- (a) નવી ફેશનને અપનાવવી
- (b) નવી માહિતીનો વિસ્ફોટ
- (c) વૈચારિક આધુનિકતાની સ્વીકૃતિ
- (d) આ પૈકી કોઈ નહીં

What is post-modernism ?

- (a) Adopting new fashions
- (b) Explosion of new information
- (c) Acceptance of theoretical modernity
- (d) None

(14) ભારત નીચે પૈકી કઈ આર્થિક કક્ષામાં આવે તેવો દેશ છે ?

- (a) વિકાસશીલ
- (b) વિકસિત
- (c) અલ્પ વિકસિત
- (d) આ બધી

Which of the following economical category does India fall in ?

- (a) Developing
- (b) Developed
- (c) Under developed
- (d) All of these

(15) મહાત્મા ગાંધીનું સામાજિક ક્ષેત્રે કયું પ્રદાન છે ?

- (a) અસ્પૃશ્યતા નિવારણ
- (b) ગ્રામોદ્ધાર પ્રવૃત્તિઓ
- (c) સ્વચ્છતાનો પ્રસાર
- (d) આ બધા

What is Gandhiji's social contribution ?

- (a) Removal of untouchability
- (b) Village development activities
- (c) Cleanliness movement
- (d) All of these

(16) સ્વાધ્યાય પ્રવૃત્તિઓ સાથે કોણ સંકળાયેલું છે ?

- (a) જ્યોતિબા ફૂલે
- (b) પાંડુરંગ આથવલે
- (c) વિનોબા ભાવે
- (d) મહાત્મા ગાંધી

Who is associated with 'Swadhya Activities' ?

- (a) Jyotiba Fhule
- (b) Pandurang Athwale
- (c) Vinoba Bhawe
- (d) Mahatma Gandhi

(17) નારીવાદ એટલે....

- (a) નારી ઉત્થાનની વિચારધારા
- (b) સ્ત્રી પ્રતિષ્ઠા
- (c) નારીનાં હક્કોની લડત
- (d) આ બધા

'Feminism' means

- (a) Upliftment of women
- (b) Respect for women
- (c) Movement for rights of women
- (d) All of these

(18) બિનસાંપ્રદાયિકતાનો ખ્યાલ પ્રત્યેક ભારતીયને _____ દ્વારા મળેલ છે.

- (a) ભારતીય બંધારણ
- (b) સર્વોચ્ચ અદાલત
- (c) ભારતીય સૈન્ય
- (d) ભારત સરકાર

The concept of 'Secularism' has been given to every Indian by _____

- (a) Indian Constitution
- (b) Supreme Court
- (c) Indian Army
- (d) Indian Government

(19) નીચે પૈકી કયું મહાત્મા ગાંધીનાં અગિયાર વ્રતો પૈકીનું નથી ?

- (a) સત્ય
- (b) અસ્પૃશ્યતા
- (c) સ્વાશ્રય
- (d) સર્વોદય

Which of the following is not among the 'Eleven Commandments' (Vratas) practiced by Gandhiji ?

- (a) Truth
- (b) Untouchability
- (c) Self reliance
- (d) Sarvodaya

(20) આપણાં રાષ્ટ્રમાં આંતરરાષ્ટ્રીયતાવાદની આવશ્યકતા છે, કારણ કે....

- (a) તેનાંથી વિશ્વ યુદ્ધનો ભય રહેતો નથી.
- (b) તેનાથી નાના દેશોને સહાય મળે છે.
- (c) 'વસુદૈવ કુટુમ્બકમ્' એ આપણી ભારતીય સંસ્કૃતિનો મુદ્રાલેખ છે.
- (d) વાહનવ્યવહારની સુવિધાઓ વધી છે.

Internationalism is needed in India because

- (a) We should not have fear of world war
- (b) Small countries can get help
- (c) Indian culture believes in 'Vashudhev Kutumbakam'
- (d) We have developed transport facilities

વિભાગ-II/SECTION – II

1. નીચે પૈકી કોઈ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં આપો : 12

Answer any **one** of the following in about **500** words each :

- (1) સંસ્કૃતિ અને શિક્ષણની વિભાવનાઓ સ્પષ્ટ કરી, તેઓ એકમેકથી કેવી રીતે સંબંધિત છે તે ચર્ચો તેમજ તે માટે શિક્ષકની ભૂમિકા ચર્ચો.

Clarify the concept of culture and education and discuss how they are related with each other and also discuss role of teacher for this.

- (2) લોકશાહીની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી, તેનાં લક્ષણોની ચર્ચા કરો તેમજ શિક્ષણ અને લોકશાહીની એકબીજા પરની અસરો ચર્ચો.

Clarify the concept of democracy and discuss its characteristics as well as how education and democracy are related with each other.

2. નીચે પૈકી કોઈપણ બે પ્રશ્નોનાં ઉત્તરો આશરે 250 શબ્દોમાં આપો. 12

Answer any **two** of the following in about **250** words each :

- (1) ધર્મનાં વિવિધ અર્થ સ્પષ્ટ કરી, ધર્મ અને બિનસાંપ્રદાયિકતાની ચર્ચા કરો.

Discuss meaning of religion and also explain secularism is related to religion.

- (2) નારીવાદનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરી, તેનો વિકાસ અને લાક્ષણિકતાઓ ચર્ચો.

Clarify the concept of feminism and also discuss its characteristics and development.

- (3) વિકસિત અને વિકાસશીલ દેશોની શિક્ષણ પ્રથા ચર્ચો.

Discuss the educational systems of developing and developed countries.

3. ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈપણ ત્રણ આશરે 150 શબ્દોમાં) 12

Write short notes on any **three** in about **150** words each :

- (1) અનુઆધુનિકતાવાદ

‘Post Modernism’

- (2) શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્રની સંકલ્પના અને કાર્યક્ષેત્ર

Sociology of Education : Concept & scope.

- (3) રામકૃષ્ણ મિશનની સામાજિક અને શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ

Social and educational activities of Ram Krishna Mission.

- (4) ધાર્મિક શિક્ષણ અને નૈતિક શિક્ષણ

Religious education and Moral education.

4. ટૂંકમાં ઉત્તરો આપો :

14

Answer briefly :

(1) શિક્ષણનાં સમાજશાસ્ત્રમાં સમાવિષ્ટ બે બાબતો લખો.

Write any two aspects related to sociology of education.

(2) કૃષિ પ્રધાન રાષ્ટ્રની બે મર્યાદાઓ લખો.

Write two limitations of agriculture based country.

(3) ગાંધીજીએ ધર્મ વિશે શું કહ્યું છે ?

What did Gandhiji say about religion ?

(4) શિક્ષણનાં સમાજશાસ્ત્રની કોઈ એક વ્યાખ્યા લખો.

Write any one definition of sociology of education.

(5) આંતરરાષ્ટ્રીયવાદનાં કોઈ બે હેતુઓ લખો.

Write two objectives of Internationalism.

(6) આવતીકાલનાં શિક્ષણમાં સમાવિષ્ટ કોઈ બે બાબતો લખો.

Write two aspects to be included in Education for tomorrow.

(7) મહાત્મા ગાંધીનાં સામાજિક પ્રદાનની કોઈ બે પ્રવૃત્તિઓ જણાવો.

Write two activities of social contribution of Mahatma Gandhi.
